

Violeta Mikutaitytė

Kelionės po Lenkiją 2007 m. rugsėjo 20 – 29 dienomis įspūdžiai

Prisistatysiu. Aš esu Violeta Mikutaitytė. Studijuojau Vytauto Didžiojo universitete, menų institute, kultūros paveldo ir turizmo magistro studijų programą. Taip pat reikėtų paminėti, kad bakalauro studijas baigiau taip pat Vytauto Didžiojo universitete – istorijos specialybę. Taigi, su menais iki šių metų beveik nieko bendra neturėjau. Kelionės įspūdžius reikėtų pradėti nuo to, kad ši kelionė man buvo didelė ir netikėta staigmena. Visgi galvojau, jei jau projektą vykdo menų institutas, tai paims žmogų, kuris daugiau susijęs su menu. Na, bet laimė teko man ir aš tuo džiaugiuosi. Savo aprašymuose nedetalizuosiu keik vienos dienos. Aptarsiu įsimintiniausius įvykius per šią kelionę. Tokių buvo labai daug, bet neišsiplečiant pradėsiu nuo tų, kurie paliko didžiausią įspūdį. Man, kaip daugiau istorikei, didžiausią įspūdį paliko Liublinas. Manau visi žinome, kad Lietuvos ir Lenkijos valstybių 1569 m. sudaryta unija kaip tik buvo pasirašyta Liubline. Miestas vertas ne vien savo istorinės vertės, bet ir kultūrinės. Jame nuo seno pynėsi įvairios kultūros. Taigi visai natūralu, kad apžiūrėjome XX a. pradžioje ten sudariusią beveik didžiąją dalį gyventojų – žydų – genocido muziejų. Taip pat aplankėme 1941 m. nacistinės Vokietijos įrengtą Liublino priemiestyje Maidaneke koncentracijos stovyklą. Man, kaip istorikei tai buvo tikrai įdomu. Didelį įspūdį paliko Liublino pilis. Tikrai verta dėmesio pilies koplyčia.

Įspūdžiams po Liublino dar neišblėsus pasiekėme Gardziencos miestelį. Priemiestyje yra įsikūręs garsus ne tik Lenkijoje, bet visame pasaulyje Gardziencos teatras. Ten mumis labai šiltai pasitiko. Vakare turėjome galimybę stebėti šio teatro vaidinimus, kurie paliko didelį įspūdį. Dar ilgai kelionės metu aptarinėjome to vakaro įspūdžius iš spektaklio.

Labai didelį įspūdį paliko Ležaisk'o vienuolynas. Anksčiau nesidomėjau sakraliniu menu, tačiau šioje kelionėje jį pamačiau iš kitos pusės. Niekada nemaniau, kad Lenkijos provincijoje gali būti toks didingas vienuolynas, kuris traukia žmones ne tik iš Lenkijos, bet ir iš viso pasaulio.

Mane labai sužavėjo Lankuto pilis. Šią pilį galėčiau lyginti su Krokuvos Wavelio pilimi. Pilis išlaikė daug savo autentiškumo. Kadangi ji yra provincijoje, tad turistų sąlyginai mažiau. Pasivaikščiojimas po Lankut'ą pilį buvo įspūdingas jau vien tuo, kad mums visiems liepė apsiaut specialias medžiagines šlepetes, kad batai neturėtų sąlyčio su autentiškomis grindimis. Pilis labai profesionaliai renovuota, atsižvelgiant į 17 a. stilių, kuomet pilis buvo pastatyta. Pilis labai nustebino tuo, kad joje įrengtas mini teatras. Tai buvo išties labai žavi ir jauki patalpa. Ekskursijos po pilį metu, vaikščiojom po tikrai nuostabiai sutvarkytus kambarius ir sales.

Labai daug galėčiau kalbėti apie įspūdžius iš Krokuvos. Galbūt todėl, kad tą dieną mes po šį miestą vaikščiojome beveik vieni ir sąlyginai turėjome tam tikrą laivę. Miestas sužavėjo savo architektūros statiniais. Labai didelį įspūdį vėl paliko sakralinio meno statiniai, kurių Krokuvoje gausu. Kartu aplankėme Wavelio pilį – Lenkijos valdovų rūmus, kuriuose gyvendavo Lietuvos – Lenkijos valdovai. Pilis kaip jau anksčiau minėjau panaši autentika į Lankut'ą pilį. Aišku nederėtų lyginti valdovų rūmų su bajorų pilimi, tačiau abiejuose pastatuose saugoma daug vertingos istorinės ir meninės vertės turintys eksponatai. Wavelio pilis mane kaip istorikę labai sužavėjo. Žvelgiant iš meninės pusės, tai puikus architektūros, dailės ir skulptūros derinys. Visas pastatų kompleksas atrodo labai įspūdingai. Įspūdinga gausi Žygimanto Augusto gobelenų kolekcija.

Apibendrintai galėčiau kalbėti, kad sužavėjo Lenkijos provincijos mėgėjų teatrai ir kultūros centrai. Patiko, kad lenkai stengiasi bendrauti vieni su kitais kultūrinėje srityje. Pas juos labai išvystytas visuomeniškumas. Stengiamasi ir mažuose kaimeliuose įsteigti kokius kultūros namus ar teatrą, kurio gyvenime visa bendruomenė galėtų aktyviai dalyvauti ir reikštis. Trumpa tariant labai išvystyta kultūros animacija. Labai didelis dėmesys skiriamas įvairių bendruomenių rengiamiems teatro festivaliams, kurie dažniausiai neapsiriboja vien savo regionu ar valstybe. Mėgėjų teatrai aktyviai bendrauja su profesionaliu teatru.

Kaip jau kalbėdama apie Liubliną minėjau, kad daug dėmesio skiriama žydų tautai, bei jos likimui. Labai daug muziejų ir su jais susijusios kultūrinės veiklos propaguoja

vietiniai Lenkijos gyventojai, nebūtinai žydai. Kelionės metu teko susitikti ne tik su žydiškos kultūros puoselėtojais, bet ir didelį išpūdį paliko susitikimas Tornow'e su etnografijos muziejaus direktoriumi. Šis muziejus daugiausiai orientuojasi į čigonus, tačiau nepalieka nuošalyje ir žydų. Šio muziejaus aktyvi veikla aprėpia viso pasaulio čigonų bendruomenes. Į Lenkiją ir būtent į tą miestelį vyksta čigonai iš viso pasaulio. Yra organizuojamos festivaliai, kuriuose pasireiškia čigonų meniniai ir kultūriniai gabumai. Jei trumpai kalbant apie buitinius dalykus, visos kelionės metu žavėjo vietos, kuriose nakvodavom. Didelį išpūdį paliko kaimo turizmo sodybos. Kartais nė neįsivaizduodavom važiuodami pro šalį mažo kaimelio, kokioje gražioje vietoje mes apsistosime. Prie šio fakto galėčiau paminėti, kad dažnai nė neįtardavom, kad kokiam mažam miestelyje galėtų būti koks stiprus mėgėjų tattras, kokie aktyvūs kultūros centrai ar net garsūs visame pasaulyje teatrai ir vienuolynai. Ši kelionė labai praturtino ne tik akiratį geografinė prasme, bet ir atskleidė daug Lenkijos tarsi iki šiol man nežinotų mažų stebuklų.